

Nr 527.

Av herr Nilsson i Göingegården m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 253, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m.

I proposition nr 253 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m. har föredragande departementschefen icke ansett det påkallat att för närvarande upptaga frågan angående fårskötselns stödande till ett avgörande. Vi tillåta oss att beträffande denna frågas tidigare behandling bringa följande i erinran.

Den 7 maj 1940 hemställde livsmedelskommissionen att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen inrättandet av en lånefond för inköp av avelstackor samt låta verkställa en skyndsamt utredning angående åtgärder för beredande av en tryggad avsättning för inhemsk ull. Häremot förklarade sig lantbruksstyrelsen den 25 maj 1940 icke ha någon erinran.

Den 20 juni 1940 anmodade Kungl. Maj:t industrikommissionen att avgiva utlåtande och inkomma med förslag till sådana statliga åtgärder, som kunde vara erforderliga för att jämväl under normala förhållanden bereda en tryggad avsättning för inhemsk ull. För att utreda frågan tillsatte industrikommissionen den 6 november 1940 en särskild kommitté (ullproduktionsutredningen), vilken den 14 mars 1941 avlämnade sitt betänkande. Vid fullgörandet av sitt uppdrag hade ullproduktionsutredningen tagit hänsyn till den sannolika beskaffenheten av en kommande fredshushållning och till önskvärdheten av att skapa en även under fred räntabel fårskötsel. De framlagda förslagen gingo i stort sett ut på att en särskild nämnd under livsmedelskommissionen skulle övervaka åtgärdernas ändamålsenliga tillämpning, att avsättningen av fårkött skulle stödjas inom slaktdjursregleringens ram, att den svenska ullen skulle betalas efter kvalitet och att priset till producenten skulle garanteras under en femårsperiod i viss relation till mjölkpriset, att ett avtal skulle träffas med en lämplig förening av yllefabrikanter om skyldighet för föreningen att till det garanterade priset uppköpa all salubjuden svensk ull, att inblandningen av svensk ull vid upphandling för statens behov skulle ägnas större uppmärksamhet, att vissa ändringar skulle företagas i de gällande bestämmelserna om statsbidrag till fårsambetesföreningar och att det skulle inrättas en lånefond för inköp av avelsfår, iordningställande av stängsel för får samt andra åtgärder till upprättande eller utvidgande av fårskötsel på härför lämpadeegendomar.

Ullproduktionsutredningens betänkande överlämnades till Kungl. Maj:t den 5 maj 1941, därvid industrikommissionen, på grund av de befarade kostnaderna i händelse av fred, fann sig föranlåten att avstyrka de framlagda förslagen. Mot detta ställningstagande reserverade sig kommissionens vice ordförande. I senare till Kungl. Maj:t avgivna yttranden tillstyrktes förslagen i huvudsak av lantbruksstyrelsen, livsmedelskommissionen, hushållningssällskapens ombud, textilrådet efter hörande av Svenska ylleindustriföreningen och kommerskollegium efter hörande av statens hemslöjdsråd. Likväl ansåg sig Kungl. Maj:t icke kunna framlägga proposition i ärendet till 1942 års riksdag. Motion om åtgärder i huvudsaklig överensstämmelse med ullproduktionsutredningens förslag väcktes emellertid i första kammaren (nr 57). På grund härav hemställde jordbruksutskottet i utlåtande den 8 maj 1942 (nr 34) att riksdagen skulle anhålla det Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande åtgärder till stödande av fårskötseln inom landet. Detta blev också den 13 maj 1942 riksdagens beslut.

Den 20 november 1942 uppdrog Kungl. Maj:t åt livsmedelskommissionen att i samband med 1942 års jordbrukskommittés arbete verkställa fortsatt utredning i frågan samt inkomma med därav föranledda förslag. Med anledning härav hemställde kommissionen i skrivelse den 16 februari 1944 att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att för budgetåret 1944/45 anvisa såsom förslagsanslag 100 000 kronor till prisgaranti på svensk ull under en tid av tre år räknat från den 1 augusti 1944, att garantipriset skulle bestämmas till 20 gånger mjölkpriset och att prisgarantien skulle administreras enligt vissa i skrivelsen angivna grunder. I utlåtande den 9 februari 1944 har 1942 års jordbrukskommitté funnit övervägande skäl tala för att en framställning nu gjordes om statlig garanti för priset på svensk ull i huvudsaklig överensstämmelse med av livsmedelskommissionen föreslagna grunder. Livsmedelskommissionens förslag har sedermera i princip tillstyrkts i yttrande till Kungl. Maj:t från kommerskollegium efter hörande av statens instruktör i hemslöjd, lantbruksstyrelsen liksom av industrikommissionen efter hörande av textilrådet. Likväl har Kungl. Maj:t, såsom vi inledningsvis antydde, icke ansett sig kunna framlägga förslag i ärendet ens till 1944 års riksdag.

Av allt vad som anförts i de verkställda utredningarna eller eljest såsom motivering till de framlagda förslagen vilja vi i detta sammanhang särskilt understryka följande synpunkter.

Inom svensk fårskötsel kunde före kriget tydligt märkas en tendens till ökning av antalet större och rationellt skötta fårbesättningar. Sådan fårskötsel kompletterade på ett värdefullt sätt driften på stora och medelstora brukningsdelar samtidigt som den vid små och avsides belägna jordbruk kunde förutsättas utgöra ett lönande alternativ till den mera arbets- och kapitalkrävande nötkreatursskötseln. På andra ställen åter hade fårskötsel i sambetesföreningar visat sig kunna tillföra småbrukarna icke föraktliga extrainkomster. Man hyste också på intresserat håll den uppfattningen att

fårskötseln i viss mån skulle kunna bidra till en sådan anpassning av lantbruksproduktionen på längre sikt, som syntes ofrånkomlig med hänsyn till de rådande konkurrensförhållandena. Likväl åtnjöt fårskötseln icke något stöd från statsmakternas sida i likhet med vad som bestått lantbrukets övriga produktionsgrenar. Importen av fårkött visade tidvis dumpingtendenser och världsmarknadens låga och starkt varierande ullpriser skapade irritation och försvårade en rationell planläggning av driften.

I och med krigsutbrottet ha förhållandena för fårskötselns vidkommande avsevärt förbättrats. Den produktionsökning, som kommit till stånd, har emellertid, liksom under det förra kriget, i huvudsak avsett en tillfällig lättnad i de aktuella försörjningssvårigheterna. Hållandet av hushållsfår är i dagens läge beaktansvärt och har också uppmuntrats genom vissa eftergifter i ransoneringsbestämmelserna men innebär likväl icke någon lösning på fårskötselns problem. En fortsättning av den före kriget starka nedgången i antalet hushållsfår kan sålunda förväntas tämligen omedelbart sedan de nuvarande exceptionella förhållandena upphört. Detta har också observerats i de verkställda utredningarna på sådant sätt, att vad som föreslagits framför allt syftat till en ändamålsenlig fredsplanering. Därvid har särskilt beaktats att en rationell fårskötsel, oaktat den är litet kapitalkrävande, dock fordrar vissa kapitalutlägg. Sådana kunna icke komma till stånd i önskad omfattning så länge hotet består för en oreglerad prisutveckling efter kriget. Statsmakternas i detta avseende visade ringa intresse för fårskötseln måste därjämte inge jordbrukarna den uppfattningen att det trots allt dock är säkrare att driva annat slag av produktion. Olägenheterna av att på så sätt förhindra en lämplig anpassning till vissa naturliga förhållanden äro uppenbara och ha enligt vårt förmenande på ett övertygande sätt framhållits i livsmedelskommissionens ovannämnda skrivelse den 16 februari 1944.

I propositionen nr 253 har föredragande departementschefen ytterligare anfört att de åtgärder, som nu eventuellt vore erforderliga till stödjande av fårskötseln, kunde förväntas komma till stånd genom jordbrukets föreningar och textilindustrin. Något samarbete med sådant syfte har veterligen icke inletts mellan de därav berörda organisationerna och torde ej heller kunna komma till stånd vid nu rådande ovisshet om fårskötselns framtida ställning. Det intresse, som svenskullindustrin visat landets fåravel, och som bl. a. tagit sig uttryck i understöd åt Svenska fåravelsföreningen till dess förtjänstfulla arbete, bygger givetvis på den förutsättningen, att vad som på så sätt vinnes icke spolieras genom vidtagna eller uraktlättna åtgärder från det allmännas sida. Att man från fabrikanthåll skulle motsätta sig en pris-sänkning på svensk ull, då priset på importerad ull åter börjar sjunka, lärer under i övrigt oförändrade förhållanden knappast kunna påräknas. Ett visst begränsat prisfall på importerad ull har redan inträffat och torde ytterligare aktualisera de spörsmål varom här är fråga.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,
att riksdagen genom skrivelse till Kungl. Maj:t måtte be-
gära omedelbara åtgärder till fårskötselns stödjande i huvud-
saklig överensstämmelse med livsmedelskommissionens nu
senast framlagda förslag.

Stockholm den 24 maj 1944.

Gust. Nilsson
i Göingegården.

Per A. Johnsson
i Kastanjegården.

James I. A. Dickson.

Birger Anderson
i Mejstad.

Th. Gardell.

And. Andersson,
Gisselås.

Hj. R. Nilson
i Spånstad.

Ragnar Sveningsson.

Evald Ericsson.

Ernst V. Staxäng.
